

שיעור מז

מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מה. נ. נא. ל. לג. לא. לב.

מצוה יא שהזהירנו מעשות מצבה יתחברו אליה ויכבדוה אפילו הושמה לעבוד האל עליה, וזה כי יתדמה בע"ז, כי כן היו עושין הבונים מצבה ומשימין עליה ע"ז. והוא אמרו יתעלה באזהרה מזה לא תקים לך מצבה. ומי שעבר על לאו זה חייב מלקות. (שופטים ושוטרים, שם פ"ו):

מצוה יב שהזהירנו מעשות אבן מוכנת להשתחוות עליה אפילו היה זה לאל יתברך, וגם כן שלא יתדמה לע"ז כי כן עושין אבן מצויירת במלאכה מחוכמת לפני הצלם וישתחוו עליה לאותו צלם, ואמר ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה והעובר על לאו זה לוקה. ולשון ספרא לא תתנו בארצכם בארצכם אי אתם משתחוים על האבנים אבל אתם משתחוים על האבנים שבמקדש. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בגמרא מגלה. (בהר סיני, שם):

מצוה יג היא שנמנענו מלנטוע אילנות במקדש או אצל המזבח על דרך הנוי והיופי לכוין בזה עבודת האל יתעלה, לפי שכך היו עושין עובדי ע"ז שהיו נוטעין להם אילנות יפים ותאווה לעינים בבתי עבודתם. והוא אמרו יתעלה לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך. והעובר על לאו זה הוא חייב מלקות. וכבר נתבארו דיני מצוה זו במסכת תמיד ושם נאמר שהנטיעה אסורה במקדש. (שופטים ושוטרים, מדע הלכות ע"ז וחקות העכו"ם פ"ו):

מצוה קפה היא שצונו לאבד ע"ז ובתיהם כלם בכל מיני האבוד וההשחתה בשבירה ושריפה והריסה וחתוך כל מין במה שיהיה יותר מופלג ויותר ממהר בהשחתות, והכונה שלא נניח להם רושם. והוא אמרו יתעלה אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' ונתצתם את מזבחותם. ואמרו גם כן כי את מזבחותם תתוצון. ובעבור שנזכר בגמרא סנהדרין (דף פ"ט:) אמרם מצות עשה דע"ז אמרו על צד התמה בע"ז מאי מצות עשה איכא תרגומא רב חסדא ונתצתם. ולשון ספרי מנין אתה אומר שאם קצץ ע"ז אפילו עשר פעמים והחליפה שחייב לקצצה תלמוד לומר אבד תאבדון. ואמרו שם ואבדתם את שמם בארץ ישראל אתה מצווה לרדוף אחריהם ואי אתה מצווה לרדוף אחריהם בחוצה לארץ. (תשא, ראה, מדע הלכות ע"ז וחקות עכו"ם פ"ז):

מצוה כה שהזהירנו מחבר דבר מע"ז אל ממוננו, אבל נרחיק ממנה ומבתייה ומכל מה שייוחס אליה. והוא אמרו ולא תביא תועבה אל ביתך. ומי שנהנה מדבר ממנה חייב מלקות. וכבר בארו בסוף מכות (דף כ"ב) שמי שבשל בעצי אשרה לוקה שמים, אחת משום לא תביא תועבה אל ביתך ואחת משום ולא ידבק בידך, ודע זה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בשלישי מסנהדרין, (והיה עקב, שם):

מצוה כב שהזהירנו שלא ליהנות בתכשיטין שיקשטו בהן לע"ז. והוא אמרו יתברך לא תחמוד כסף וזהב עליהם. ובספרי ביאר שצפוי נעבד אסור וסמכו אותו באמרו יתברך לא תחמוד. ומי שעבר על לאו זה חייב מלקות. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בע"ז. (והיה עקב, שם פ"ח):

מצוה מח הזהירנו מכרות ברית עם הכופרים ולהבטיחם על כפירתם, רוצה לומר עם שבעה עממין. והוא אמרו

יתעלה לא תכרות להם ברית. וכבר בארנו במצות עשה קפ"ז שמלחמת שבעה עממין וכל מה שבא בהם ראוי למנותו ושהוא לא ילך דרך מצות שאין נוהגות לדורות. (ואתחנן, שם פ"י) :

מצוה נ הזהירנו מחמול כלל על עובדי ע"ז ומליפות דבר מכל מה שמיוחד להם. והוא אמרו לא תחנם ובאה הקבלה לא תתן להם חן. עד שהאיש העובד ע"ז יפה הצורה אסור לנו לומר זה יפה תאר כמו שהתבאר בגמרא דילן (ע"ז כ'). ובגמ' (ירושלמי ע"ז פ"א ה"ט) אמר לא תתן להם חן בלא תעשה. (ואתחנן, מדע הלכות ע"ז וחקות העכו"ם פ"י) :

מצוה נא הזהירנו מהושיב עובדי ע"ז בארצנו כדי שלא נלמוד כפירותם, באמרו לא ישבו בארצכם פן יחטיאו וגו', ואילו רצה העכו"ם לעמוד בארצנו אינו מותר לנו עד שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואולם עובדי ע"ז לא ישכנו עמנו ולא נמכור להם נחלה ולא נשכיר להם בית, ובבאור אמרו לנו הפירוש לא תתן להם חנייה בקרקע. (ואלה המשפטים, שם) :

מצוה ל הזהירנו מללכת בדרכי העכו"ם ומהתנהג במנהגותיהם ואפילו במלבושיהם ובקבוציהם במושבים. והוא אמרו יתעלה לא תלכו בחקות הגוים, ובא הפירוש לא אמרתי אלא החקוקים להם מאבותיהם. ולשון ספרי ובחקותיהם לא תלכו בנימוסות שלהם ובדברים החקוקים להם כגון טרטריאות וקרקסיאות, ואלו הם מינים ממושבים שהיו מתקבצין בהם לעבודת הצלמים, רבי מאיר אומר אלו דרכן של אמורים שמנו חכמים, רבי יהודה אומר שלא תנהיר שלא תגדל ציצית ושלא תספר קומי. ומי שעשה דבר מאלה חייב מלקות, ונכפלה האזהרה מזה הענין במקום אחר, והוא אמרו השמר לך פן תנקש אחריהם שמא תדמה להם ותעשה כמעשיהם והיה לך למוקש שלא תאמר הואיל והוא יוצא בתלוסין אף אני אצא בתלוסין, והוא מין ממיני זיון הפרשים. וכבר ידעת לשון הנביא על כל הלובשים מלבוש נכרי (צפניה א'). וזה כלו להתרחק מהם ולגנות כל חקותיהם ואפילו במלבוש. והתבארו משפטי מצוה זו בששי משבת. (קדושים תהיו, מדע הלכות ע"ז וחקות העכו"ם פ"א) :

מצוה לג שהזהירנו מנחש, כמאמר הריקים כבר חזרתי מן הדרך לא ישלם לי צרכי, והיום יום ראשון מה שראיתי בו מן הדבר פלוני לא ארויח דבר, וזה האופן רב מאד אצל ההמון העניים בדעת הסכלים, וכל מי שיעשה מעשה על פי הנחש לוקה, כאמרו לא ימצא בך מעונן ומנחש. וכבר נכפלה אזהרה זו באמרו לא תנחשו, ואמרו לא תנחשו כגון אלו המנחשים בחולדה ובעופות ובכוכבים. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בשביעי משבת. (סנהדרין ס"ה, שם) :

מצוה לא הזהירנו מקוסם, רוצה לומר שיניע כח הדמיון במין מן ההנעה כאלו בעלי הכחות כלם המגידים מה שיתחדש קודם היותו, אמנם יתאמת להם בהיות כח הדמיון מהם חזק ודבריהם מתקיימים ברוב ולכן ישענו במה שיהיה, ויהיה להם יתרון על זה כיתרון מעלות אישי האנשים קצתם על קצתם בכל כח מכחות הנפש, ואי אפשר לאלה בעלי הכחות הדמיונות מבלתי שיעשה מעשה ופעולה אחת מהפעולות יניע בה כחו ויוציא פעולתו לאור, והנה מהם מי שיכה במטה אשר בידו בארץ הכאות תכופות ויזעק זעקות משונות ויעזוב מחשבות ויביט לארץ זמן ארוך עד שימצאהו כמו עניני חולי הנופל ויספר מה שעתיד להיות,

וכבר ראיתי זה פעמים בסוף המערב. ומהם מי שישטח החול ויעמיד בו תמונות, וזה הרבה מפורסם במערב. ומהם מי שישליך אבנים דקות ביריעה מעור ויארץ לעיין בהם ואחר כך יספר דברים, וזה ידוע ומפורסם בכל מקום שהלכתי. ומהם מי שישליך אזור עור ארוך בארץ ויסתכל בו ויודיע הנסתרות. הכוונה בזה להניע את כח הדמיוני בו, לא שהפועל בעצמותו יעשה דבר או יורה על דבר זה, ובזה טעו ההמון כי הם בעבור שיצדקו להם קצת הספורים יחשבו שפעולות האלו יורו על מה שיהיה, תגיע בהם בזה הענין הטעות עד שיחשבו שקצת אותן הפעולות סבת מה שיהיה כמו שיחשבו בעלי משפטי הכוכבים, כי דיני הכוכבים הם מזה היחס כלומר שהם מין מהנעת הכח הדמיוני ולעורר אותו, ולכן לא ישתוו שני בני אדם בהודעת הנסתר ואם ישתוו בידיעת המשפט. וכל שיעשה אחת מאלו הפעולות וזולתן ממה שילך בדרכן יקרא קוסם, ואומר לא ימצא בכך קוסם קסמים. ולשון ספרי איזהו קוסם זה האוחז מקלו בידו ואומר אם אלך או אם לא אלך, וזה מין ההנעה המפורסם באותו הזמן, אמר הנביא עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו, והעובר על לאו זה ויעשה אחד מאלו חייב מלקות, כלומר מי שיהיה קוסם ויגיד לבני אדם בפועל שיפעל אותו, לא מי שישאל לקוסם אבל השאלה לקוסם מגונה מאד. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת סנהדרין. (שופטים ושוטרים, מדע הלכות ע"ז וחקות העכו"ם פ"א):

מצוה לב הזהירנו מעשות המעשים בבחירה ממשפטי כוכבים והוא שיאמר זה היום טוב למעשה פלוני ונכון לעשות או זה היום מונע מעשות מעשה פלוני ונרחיק מעשותו, והוא אמרו יתעלה לא ימצא בכך מעונן, וכבר נכפלה אזהרה זו ואמר ולא תעוננו. ולשון ספרא לא תעוננו אלו נותני העתים, כי הלשון נגזר מעונה, רוצה לומר לא יהיה בכך מעונן שיאמר עת פלונית טובה והעונה פלונית רעה, והעובר על לאו זה חייב מלקות, ר"ל שיגיד העתים האלו לא מי שישאל בעדם, אבל השאלה ג"כ אסורה מחוברת אל היותה דבר אין אמיתות לה, ומי שיכוין בפעולתו לעת ידוע במבט כדי שיצלח או יהיה לו תועלת באותו מעשה לוקה מפני שעשה מעשה. ובכלל אזהרה זו גם כן אסור פועל החרטומים. ולשון חכמים (סנהדרין ס"ה): מעונן אלו אוחזי עינים. והוא מין גדול מן התחבולה מחובר אליו קלות התנועה ביד עד שתדמה לאנשים שיעשה עינים אין אמתתו בהם, כמו שנראה אותם יעשו תמיד יקחו חבל וישימו אותו בכנף בגדיהם ויוציאו נחש, וישליך טבעת לאויר ואחר כך יוציאוהו מפי אדם אחד העומדים לפניו, ומה שידמה לזה מפעולות החרטומים המפורסמים אצל ההמון כל פועל מהם אסור, ומי שעושה זה יקרא אוחז עינים והוא מין הכשוף, ומפני זה לוקה, והוא עם זה גונב דעת הבריות, וההפסד המגיע מזה גדול, כי כן ציור העינים הנמנעים תכלית המניעה אפשריית אצל הסכלים והנשים והקטנים רע מאד, ויפסיד שכלם וישיבם להאמין הנמנע והיותו אפשר שיהיה, והבן זה. (סנהדרין ס"ה, שם):